

když takto všechny získá svou promyšlenou špatností a všude je už rozhlášeno: „ten je dobrý“, tu... se náhle změní. Z děl historiků a kronikářů se můžeme dovédt, jak takový člověk spravuje obec, která je mu svěřena do správy, a můžeme k tomu přibrat i příklady z každodenního života. Tisíce takových případů už byly pozorovány a lze je vidět dosud. Postací říci, že pro takto usvědčeného člověka bude nadále třeba bystrého zraku, který ho bude pronikavě sledovat.

Později uvidíme, jak zlořády v mnišských komunitách a pokrytectví mnichů kárají nejen církevní teoretikové, jakým byl Eustathios, ale jak se stanou i oblíbeným terčem satiry.

HISTORIOGRAFIE A KRONIKÁŘSTVÍ

Vzrušující události, které naplnily 11. a 12. století domácích i zahraničních byzantských dějin, našly odraz v rozsáhlé historické, memoárové a kronikářské literatuře. Byla to zejména období, která se intenzivněji obracela k antice, jež cítila, řečeno slovy NIKÉTY CHÓNIAŤA (1150–1213), že „historie je nejznámější odkaz a nejkrásnější vynález Řeků“.

Poznali jsme již pozoruhodné dílo Psellovo, jehož Kronika (nebo Letopis let 976–1077) vyniká i uměleckým zpracováním. Část tétož období zpracoval též Psellův současník, právník a vojenský soudce MICHAĚL ATTALIAŤÉS (tj. pocházející z maloasijské Attaleje, 11. st.), který cisáři Nikéforu Botaneiatovi věnoval nedokončené dílo *Historia* (Dějiny), v němž na základě vlastní zkušenosti a s kritickým smyslem pro historickou pravdu vylíčil události let 1034–1079. Jazykem a stylem se toto dílo blíží už archaizujícímu vkusu komnénovské doby, která se ráda vracela k antickým vzorům.

„K vylíčení historie svého otce jsem přistoupila z této příčiny: mým zákonným manželem se stal císař Nikéforos přicházející z rodu Bryemniů, který krásou, bystrostí rozumu i dokonalou výmluvností daleko převyšoval své současníky... Mého bratra císaře Jana doprovázel na taženích proti barbarům a táhl s ním i proti Syřanům při znovudobytí Antiochie. Císař se nedovedl odtrhnout od psaní ani uprostřed námah a strastí a sepsal řadu pozoruhodných a významných spisů. Především však z podnětu císařovny (Ireny, manželky Alexiovy) se ujal úkolu sepsat dějiny císaře Římanů Alexia (Komnénas) a uložit do knih činy jeho vlády, pokud mu čas dovolil vždy nakrátko zanechat zbraní a boje a věnovat se literární činnosti. Poslušen příkazu naší císařovny začal svůj spis už předcházejícím obdobím od císaře Římanů Diogena a postupoval k tomu, kvůli němuž se dříve ujal... Takový byl císařův záměr, jak to vyplývá z jeho díla. Svůj plán však neuskutečnil a své dílo nedokončil. Došel jen do doby císaře Nikéfora Botaneiatas, pak už psát přestal, poněvadž doba mu nedovolila pokračovat v díle... proto já sama jsem se rozhodla napsat dějiny vlády svého otce.“

Tuto přesnou literárně historickou informaci nám poskytuje ve svém díle ANNA KOMNÉNA (1083 – po 1148), dcera císaře Alexia a manželka byzantského aristokrata, vojevůdce a historika NIKÉFORA BRYENNIA (1062–po 1137), jemuž smrt zabránila dokončit dílo, takže obsáhlo pouze události let 1070–1079: